Alþingi
Erindi nr. Þ 117 / 1295
komudagur 12/4 1994

Til umhverfisnefndar Alþingis

Svar við bréfi dags. 11/3 1994. Umsögn um frumvarp til laga um vernd Breiðafjarðar.

"Æðarvé", sem er deild í Æðarræktarfélagi Íslands er beðin um framangreinda umsögn. Þar sem margir aðilar aðrir hafa fengið málið til athugunar veður hér á eftir aðallega fjallað um þá hlið þess sem að æðarvarpinu snýr.

Deildin tekur yfir Austur-Barðastrandar- og Dalasýslur, og þar með meginhluta þess svæðis sem vernda skal. Auk þess er "Æðarverndarfélag Snæfellinga" á suðurhluta þess og deildin sem starfar í V.-Barðarstrandasýslu og V.-Ísafjarðarsýslu nær inn á vesturhlutann. ("Æðarræktarfélag Breiðafjarðar" er ekki til).

Ekki fer á milli mála að fyrirhugað verndarsvæði á innanverðum Breiðafirði er mesta samfellda æðarvarpssvæði landsins. Þar hjálpast að auðugt lífríki á grunnsævi til að framfleyta hinum stóra æðarstofni og eyjafjöldinn, þar sem eru varpstöðvar hans og griðland frá fornu fari.

Meðan byggð var í eyjum og á öllum varpjörðum naut fuglinn verndar ábúenda og er svo víðast enn. Leggja ber áherslu á að slík vernd haldist sem best framvegis.

Tilkoma minksins var afdrıfarík fyrir suma hluta svæðisins og olli eyðingu, en öðrum hlutum þess virðist hægt að halda hreinum. Einnig hafa menn komist upp á lag með að hreinsa svæði og ná upp varpi á ný. Full ástæða er til að gefa því gaum að stór hluti fyrirhugaðs verndarsvæðis er með öllu laus við minkinn, sem er mikil og dýrmæt sérstaða, og þeirri sérstöðu á að vera hægt að halda.

"Vargfuglar" geta valdið skaða ef ekki er spornað við fjölgun þeirra.

Á það skal lögð áhersla hér að við vernd Breiðafjarðarsvæðisins skal ekki síst tryggja framtíð æðarvarpsins, og byggja þar á aldalangri reynslu og hefð. Búsetu ber að styrkja og leggja áherslu á rétta umgengni um svæðið.

Í framtíðinni hljóta að koma upp andstæð sjónarmið sem erfitt getur orðið að samræma. Þannig segir t.d. í athugasemdum við frumvarpið á bls. 3, þar sem talin eru upp helstu markmið: .... 3. að búa í haginn fyrir vaxandi fjölda ferðamanna og tryggja almenningi aðgang að náttúru fjarðarins og sögu án þess að spjöll hljótist af. ...

Síðar segir: ...5. að renna styrkum stoðum undir eyjabúskap og aðra hefðbundna nýtingu hlunninda á Breiðafirði.

*Ef grannt er skoðað rekast þessi sjónarmið á í grundvallaratriðum. Eyjabúskapnum **getur** stafað stórhætta af vaxandi túrisma, og því ber að setja þeim síðarnefnda allstrangar reglur frá upphafi. Umferð aðkomufólks um varplönd á varptíma kemur ekki til greina.*

Fram eftir sumri er æðarfugl með ungahópa hvarvetna á grunnsævinu, um flóa, sund og innfirði. Þá getur verið vandfarið þar um án þess að tvístra þeim hópum og valda miklum usla. Ungaræningjar tína upp það sem villist frá mæðrum. Óheftur þeysingur hraðbáta um svæðið á engan rétt á sér, og ferðamannaumferð yrði að lúta settum reglum á viðkvæmum árstíma.

Óhjákvæmilegt er að viðhafa framvegis fornar og hefðbundnar varnaraðgerðir gegn "vargdýrum", ef styrkja á "eyjabúskap og aðra hefðbundna nýtingu hlunninda á Breiðafirði".

Það er eins og hvert annað náttúrulögmál að tjónvaldar sækja þangað sem mest fengs er von. Eyjarnar verður að verja fyrir ágangi vargfugla; (svartbaks, hrafns o.fl.) en einnig tófu og minks, ef lögin eiga að þjóna tilgangi sínum. Jafnvel erninum þarf að setja skorður líka, og venja á önnur svæði en Breiðafjarðareyjar.

Að lokum skal bent á eftirfarandi: Tilgangur laganna er að vernda innanverðan Breiðafjörð og sérstæð náttúruskilyrði þess stóra svæðis. Á undanförnum árum hafa grásleppuveiðar aukist þar mjög eins og víðar og er svo komið að flestum er ljóst að þar verður að spyrna við fótum. Stórir hlutir þess svæðis sem nú á að vernda eru undirlagðir netatrossum frá vori og fram eftir sumri. Vitað er að oft hafa net glatast og því hugsanlega um veiðandi "drauganet" að ræða á svæðinu. Þarna var mikið landselapláss, en selnum hefur stórfækkað. Virðist jafnvel horfinn af sumum svæðum þar sem mikið var af honum áður. Ástæðan sýnist augljós; netin drepa kópa og ungsel meira en hefðbundnar kópaveiðar í látrum gerðu.

Þá valda áhrif veiðanna á fuglalífið einnig áhyggjum. Framhald á þessu getur á engan hátt samrýmst tilgangi þeirra laga sem nú á að setja. Veiðunum verður því að setja skorður áður en í frekara óefni er komið. Hér er þó um viðkvæmt mál að ræða og mismunandi hagsmuni, en engum verður þó til hagsbóta, þegar fram í sækir, að varanleg spjöll hljótist af veiðunum. Því er það hagsmunamál allra að á málinu verði tekið af fullu raunsæi, nú við lagasetningu.

Til bóta gæti verið að stytta veiðitíma, takmarka netafjölda, binda veiðileyfi við heimamenn, o.s.frv. Varðandi æðarvarpið væri til mikilla bóta að veiðitími væri ekki lengri en frá 20. maí - 20. júlí.

Og að síðustu; framkvæmd laganna og umsjón með svæðinu verði sem allra léttust í vöfum, skrifræði stillt sem mest í hóf og umsýsla í höndum heimamanna.

Beitt sé leiðbeiningum og hvatningu, þar sem hægt er, en viðurlögum ella. Fara ætti hægt í refsingar meðan hefðir eru að festast í sessi.

Eignarhaldi hlunnindajarða þarf nauðsynlega að gefa gaum við lagasetninguna. Það ætti að vera í höndum ábúenda, sveitarfélaga eða ríkis. Koma þarf í veg fyrir uppkaup peningmanna, - að ekki sé talað um útlendinga.

Í stjórn "Æðarvéa" eru auk undirritaðs Eiríkur Snæbjörnsson, Stað, Reykhólahreppi og Steinólfur Lárusson, Ytri-Fagradal, Dalasýslu.

11/4 1994, virðingarfyllst,
f.h. stjórnar
Eysteinn G. Gíslason
(sign.)
Skáleyjum,
345 Flatey

EG/rh

Til umhverfisnefndar Alþingis

Svar við bréfi dags 11/3'04. Umsögn um frumvarp til laga um vernd Breiðafjarðar.

„Æðarvé", sem er deild ~~til~~ í Æðarræktarfélagi Íslands er beðin um framangreinda umsögn. Þar sem margir aðilar aðrir hafa fengið málið til athugunar verður hér á eftir aðallega fjallað um þá hlið þess sem að æðarvarpinu snýr.

Deildin tekur yfir Austur-Barðastrandar- og Dalasýslur, og þar með meginhluta þess svæðis sem vernda skal. Auk þess er „Æðarverndarfélag Snæfellinga" á suðurhluta þess og deildin sem starfar í V-Barð og V-Ís nær inn á vesturhlutann. („Æðarræktarfélag Breiðafjarðar" er ekki til.)

Ekki fer á milli mála að fyrirhugað verndarsvæði á innanverðum Breiðafirði er mesta samfelldu æðarvarpssvæði landsins. Þar hjálpast að auðugt lífríki á grunnsævi til að framfleyta hinum stóra æðarstofni og eyjafjöldinn, þar sem eru varpstöðvar hans og griðland frá fornu fari.

Meðan byggt var í eyjum og á öllum varpjörðum naut fuglinn verndar ábúenda, og er svo víðast enn. Leggja ber áherslu á að slík vernd haldist sem best framvegis.

Tilkoma minksins var afdrifarík fyrir þenna hluta svæðisins og olli eyðingu, en öðrum hlutum

~~virtist~~ þess virðist hægt að halda honum.
Einnig hafa menn komist upp á lag með að hreinsa svæði og ná upp varpi á ný. Full ástæða er til að gefa því gaum að stór hluti fyrirhugaðs verndarsvæðis er með öllu laus við minkinn, sem er mikil og dýrmæt sérstaða, og þeirri sérstöðu á að vera hægt að halda.
„Vargfuglar" geta valdið skaða ef ekki er spornað við fjölgun þeirra.
Á það skal lögð áhersla hér að við vernd Breiðafjarðarsvæðisins skal ekki síst tryggja framtíð æðarvarpsins, og byggja þar á aldalangri reynslu og hefð. Búsetu ber að styrkja og leggja áherslu á rétta umgengni um svæðið

Í framtíðinni hljóta að koma upp andstæð sjónarmið sem erfitt getur orðið að samræma. Þannig segir t.d. í athugasemdum við frumvarpið á bls 3, þar sem talin eru upp helstu markmið:
– – – 3. að búa í haginn fyrir vaxandi fjölda ferðamanna og tryggja almenningi aðgang að náttúru fjarðarins og sögu án þess að spjöll hljótist af. – – –
Síðar segir: - 5. að renna styrkum stoðum undir eyjabúskap og aðra hefðbundna nýtingu hlunninda á Breiðafirði.
Ef grannt er skoðað rekast þessi sjónarmið á í grundvallaratriðum. Eyjabúskapnum getur stafað stórhætta af vaxandi túrisma, og því ber að setja þeim síðarnefnda allströngar reglur frá upphafi.

Umferð aðkomufólks um varplönd á varptíma kemur ekki til greina.

Fram eftir sumri er æðarfugl með ungahópa hvarvetna á grunnsævinu, um flóa, sund og innfjörði. Þá getur verið vandfarið þar um án þess að tvístra þeim hópum og valda miklum usla. Ungaræningjar tína upp það sem villist frá mæðrum. Óheftur þeysingur hraðbáta um svæðið á engan rétt á sér, og ferðamannaumferð ætti að lúta settum reglum á viðkvæmum árstíma.

Óhjákvæmilegt er að viðhafa framvegis fornar og hefðbundnar varnaraðgerðir gegn „vargdýrum", ef styrkja á „eyjabúskap og aðra hefðbundna nýtingu hlunninda á Breiðafirði."

Það er eins og hvert annað náttúrulögmál að fjörvaldar sækja þangað sem mest fengs er von. Eyjarnar verður að verja fyrir ágangi vargfugla; (Svartbaks, hrafns ofl.) en einnig tófu og minks, ef lögin eiga að þjóna tilgangi sínum. Jafnvel erninum þarf að setja skorður líka, og venja á önnur svæði en Breiðafjarðareyjar.

Að lokum skal bent á eftirfarandi: Tilgangur laganna er að vernda innanverðan Breiðafjörð og sérstæð náttúruskilyrði þess stóra svæðis. Á undanförnum árum hafa grásleppuveiðar aukist þar mjög eins og víðar og er svo komið að flestum er ljóst að þar verður að spyrna við fótum. Stórir hlutar þess svæðis

sem nú á að venda eru undirlagðir netatrossum frá vori og fram eftir sumri. Vitað er að oft hafa net glatast og því hugsanlega um veiðandi „drauganet" að ræða á svæðinu. Þarna var mikið landselapláss, en selnum hefur stórfækkað. Virðist jafnvel horfinn af sumum svæðum þar sem mikið var af honum áður. Ástæðan sýnist augljós; netin drepa kópa og ungsel meira en hefðbundnar kópaveiðar í látrum gerðu.

Þá valda áhrif veiðanna á fuglalífið einnig áhyggjum. Framhald á þessu getur á engan hátt samrýmst tilgangi þeirra laga sem nú á að setja. Veiðunum verður því að setja skorður áður en í frekara óefni er komið. Hér er þó um viðkvæmt mál að ræða og mismunandi hagsmuni, en engum verður þó til hagsbóta, þegar fram í sækir, að varanleg spjöll hljótist af veiðunum. Því er það hagsmunamál allra að á málinu verði tekið af fullu raunsæi, nú við lagasetninguna.

Til bóta gæti verið að stytta veiðitíma, takmarka netafjölda, binda veiðileyfi við heimamenn o.s.frv. Varðandi æðarvarpið væri til mikilla bóta að veiðitími væri ekki lengri en frá 20 maí – 20. júlí.

Og að síðustu; framkvæmd laganna og umsjón með svæðinu verði sem allra léttust í vöfum, skrifræði stillt sem mest í hóf og umsýsla í höndum heimamanna.

Beitt sé leiðbeiningum og hvatningu, þar sem hægt er, en viðurlögum ella. Fara ætti hægt í refsingar meðan hefðir eru að festast í sessi.

Eignarhaldi hlunnindajarða þarf nauðsynlega að gefa

Snú →